

Циган П.С., PhD, доцент кафедри електроенергетики

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка, м. Дніпро, Україна)

ПЕРЕХІД ВІД ЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ ДО АВТОНОМНИХ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Автономні системи електропостачання є невід’ємною частиною сучасних реалій життя в Україні. Необхідність в них, виникла внаслідок військової агресії РФ через знищення енергетичної інфраструктури України, а саме знищення балансуєчих потужностей у вигляді теплових електростанцій та гідроелектростанцій. Значна кількість підстанцій є зруйнованими війною, що створює складнощі у транспортуванні електричної енергії до кінцевого споживача. Впровадження графіків відключень необхідні для балансування режимів генерації та споживання. Як наслідок, це створює ряд проблем та незручностей як для побутових споживачів так і для промислових [1].

Одним з найбільш поширених варіантів вирішення задачі автономного електропостачання є встановлення дизельних, бензинових та газотурбінних генераторів як для бізнесу так і для побутових споживачів. Також, популярним рішенням є встановлення джерел безперебійного живлення (ДБЖ) на основі інверторів, зарядних пристроїв та акумуляторів або гібридних інверторів[2].

Перевагою пристроїв ДБЖ є використання накопичувачів електричної енергії у вигляді акумуляторів різного типу, що на відміну від генераторів не створює парникового ефекту та не забруднює атмосферу. У випадку аварійного електропостачання населених пунктів дизельні та бензинові генератори у великій кількості створюють, окрім шумового забруднення, забруднення атмосфери. Тож, одним з варіантів рішення проблем є кооперація підприємців, що мають малі джерела генерації у системи мікрогрід з використанням ВДЕ. Оскільки, при відсутності стабільної системи електропостачання, більшість СЕС знаходиться у простої, тому є сенс об’єднувати автономні системи у єдині енергоострови з метою їх раціонального використання для підтримки основного джерела живлення, що задає значення живлячої напруги та частоти, де одна з генеруючих потужностей є системоутворюючою, а балансування здійснювати споживачами регуляторами або накопичувачами електричної енергії.

Загальний підхід до створення таких систем є ситуативним та індивідуальним в залежності від населених пунктів та місцевих підприємств. Але, концепція енергоостровів з головним джерелом живлення, допоміжними джерелами живлення та балансирами є незмінною.

З практичної точки зору, найбільш коштовною є частина з головним «ведучим» джерелом живлення, завданням якого є забезпечення опорної напруги та частоти. Однією з вимог до такого джерела живлення є динамічна стійкість до накиду та скиду навантаження, тобто стабільність напруги та частоти до зміни режиму роботи навантаження. Це важливо з точки зору підтримання стабільної роботи мережевих інверторів СЕС, які можуть використовуватись для підтримання режиму роботи інших струмоприймачів у автономній системі живлення. Режим роботи ВДЕ є стохастичним, але передбачуваним в рамках типових графіків генерації, тож орієнтуватись на режими ВДЕ варто лише з точки зору забезпечення накопичення енергії з подальшим її використанням у моменти різких накидів навантажень. З метою забезпечення динамічної стійкості роботи автономної системи необхідно використовувати заходи що до обмеження пікових та пускових струмів струмоприймачів.

Список використаних джерел

1. О.Б. Бурикін, Ю.В. Малогулко, А.В. Ситник. Дослідження методів контролю сес для балансування режимів електроенергетичних систем / Відновлювана енергетика та енергоефективність у XXI столітті: матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 20-21 травня 2021р.).– К.: Інтерсервіс, 2021.– 1104 с.
2. Коваленко Ю, Лазаренко Д, Марченко О. Енергетична безпека країни під час війни: Бар'єри та перспективи подолання. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2024;326(1):262-266. doi:10.31891/2307-5740-2024-326-41